

Опитування банків у IV кварталі 2023 року вчергове засвідчило тенденцію до зростання обсягів коштів клієнтів. Як і попереднього кварталу, більшою мірою зростали зобов'язання перед населенням, ніж перед бізнесом. Наприкінці року зросли також обсяги оптового фондування. Два квартали поспіль банки зазначають про зниження вартості пасивів, переважно завдяки здешевленню депозитів корпорацій. У IV кварталі вартість коштів населення і оптового фондування помітно не змінилася. У перші три місяці 2024 року фінустанови очікують зниження ціни запозичень як від бізнесу, так і від домогосподарств, водночас обсяги фондування принципово не змінюватимуться. Загальна строковість депозитів дещо знизилася, проте очікується, що вона не зміниться впродовж 2024 року. Частка зобов'язань в іноземній валюті зменшилася, така сама тенденція триватиме й у перші три місяці року. Обсяг капіталу за останні 12 місяців зріс у більшості банків, водночас респонденти не очікують його збільшення в майбутньому. Вперше від початку 2021 року вартість капіталу знизилася, банки прогнозують такий тренд і надалі.

Зобов'язання

Банки повідомили, що обсяги зобов'язань упродовж IV кварталу в цілому зросли. Більшість фінустанов спостерігали зростання обсягів коштів як домогосподарств, так і корпорацій. Помітніше зросли обсяги фондування від населення: баланс відповідей досяг 79%. Обсяги оптового фондування, що складається з випуску облігацій, залучення кредитів міжнародних фінансових організацій (МФО) чи материнських банків, довгострокового рефінансування тощо, вперше від середини 2021 року збільшилися, про що заявили окремі великі банки.

На думку банків, зростання обсягу коштів домогосподарств було зумовлене змінами регуляторних вимог. Залучення від бізнесу передусім зростали завдяки пропозиції самих клієнтів. Вплив рівня відсоткових ставок, який упродовж 2023 року був визначальним чинником зростання депозитів клієнтів, суттєво зменшився.

З кожним кварталом минулого року банки очікували все менших темпів приросту фондування. У I кварталі 2024 року банки в цілому не очікують змін обсягу коштів клієнтів.

У IV кварталі 36% банків очікували залучити оптове фондування у майбутньому (квартал тому – 43%). Окремі великі фінустанови сподіваються залучити оптові кошти вже в I кварталі. Банки, як і кварталом раніше, очікують на надходження фінансування проєктів відновлення, зокрема від ЄС та МФО. Респонденти планують залучати оптові кошти через нецінові чинники та наміри узгодити строковість активів і зобов'язань. Кожен четвертий банк вкотре зауважив про високі ціни оптових запозичень, що стримувало попит на них.

Середня вартість фондування в цілому, за оцінками банків, знижується два квартали поспіль. Майже дві третини респондентів повідомили, що вартість коштів

бізнесу зменшилася. Водночас ціна депозитів населення та оптових залучень помітно не змінилася впродовж кварталу.

У січні – березні більшість банків очікує зниження вартості всіх депозитів. На здешевлення коштів корпорацій очікують 69% респондентів, а коштів населення – 50%. Ціна оптового фондування, за прогнозами банків, не зміниться.

Упродовж 2023 року, за оцінками банків, частка фондування у валюті знижувалася. Такі самі очікування більше половини опитаних має і на I квартал.

У IV кварталі строковість фондування дещо знизилася. За очікуваннями банків, вона не зміниться в наступні 12 місяців.

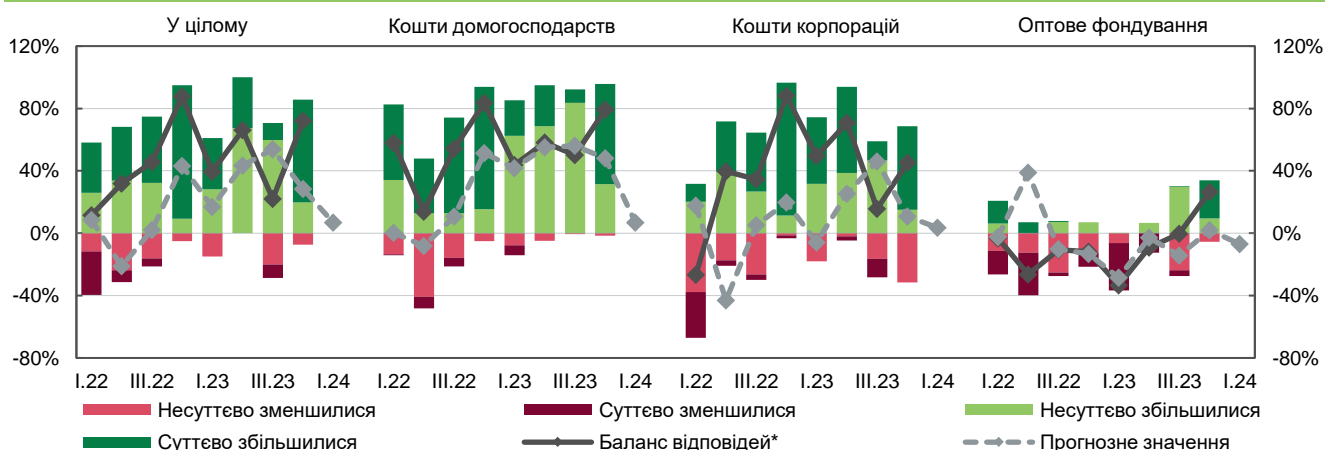
Капітал

У поточному раунді опитування майже 75% респондентів зазначили, що загальний обсяг їхнього капіталу за останні 12 місяців збільшився. У наступні 12 місяців банки не очікують змін обсягу капіталу, що перервало тенденцію перших трьох кварталів 2023 року, коли очікування банків стосовно зростання обсягу капіталу були оптимістичними.

Респонденти вкотре називали прибутковість єдиним чинником, що зможе зумовити збільшення обсягу капіталу в наступні 12 місяців. Окремі банки повідомили, що скорочення обсягу капіталу можливе внаслідок зміни регуляторних вимог чи рішення стосовно зміни розміру активів. Як і впродовж 2023 року, у IV кварталі переважна більшість фінустанов не зазначала про наміри акціонерів збільшувати обсяг капіталу в наступні 12 місяців.

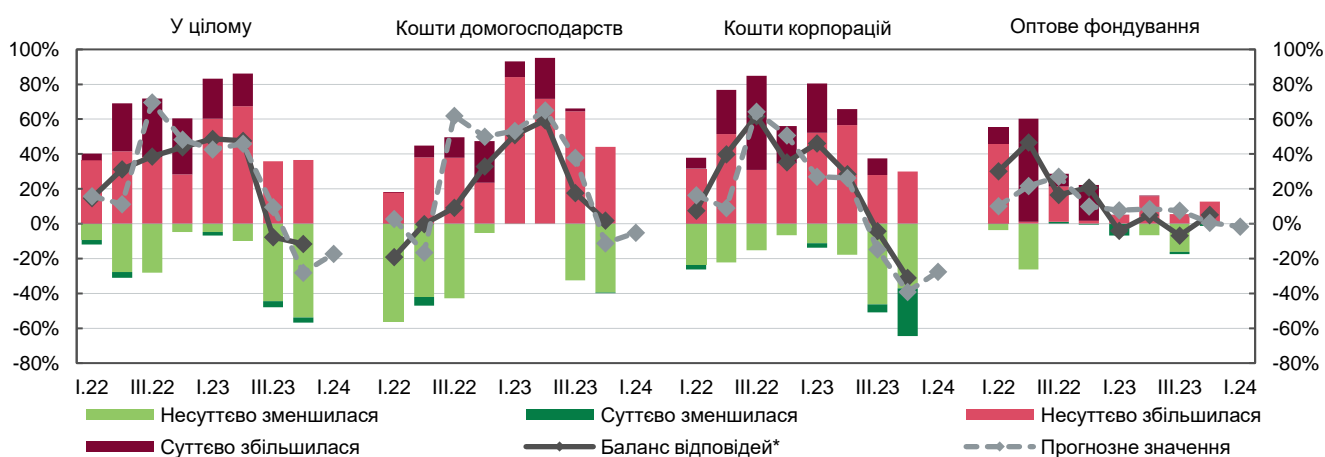
Уперше від середини 2021 року майже половина респондентів повідомила про зниження вартості капіталу впродовж останніх 12 місяців. Банки очікують зменшення вартості капіталу і в майбутньому.

Графік 1. Зміна обсягів фондування банків

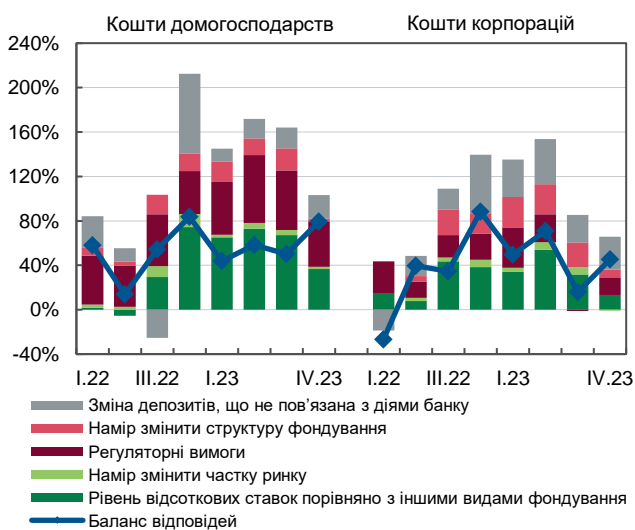
* Додатний баланс відповідей свідчить про збільшення обсягів фондування. Порядок розрахунку балансу відповідей наведено в [додатку: "Методологія та результати опитування"](#).

Графік 2. Зміна вартості фондування банків

* Додатний баланс відповідей свідчить про зростання вартості фондування.

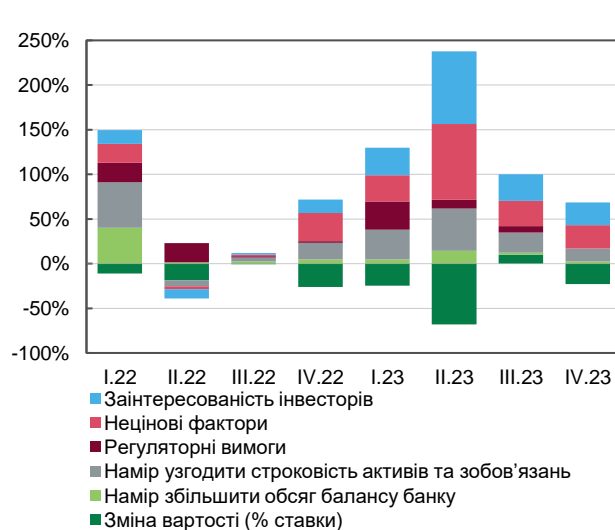
Графік 3. Вплив факторів на зміну обсягу залучених коштів (баланс відповідей*)

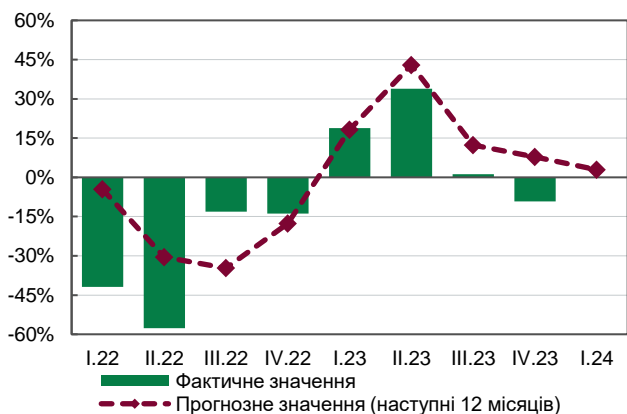
* Додатний баланс відповідей свідчить про позитивний вплив фактору на зростання обсягів залучених коштів.

Лінія – баланс відповідей обсягу залучених коштів, стовпчики – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

Графік 4. Вплив факторів на зміну обсягу залучення оптового фондування в майбутньому (баланс відповідей*)

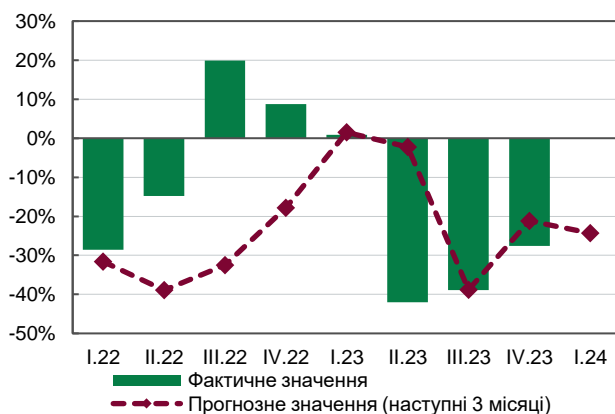

Графік 5. Зміна строковості фондування, залученого банками (баланс відповідей*)

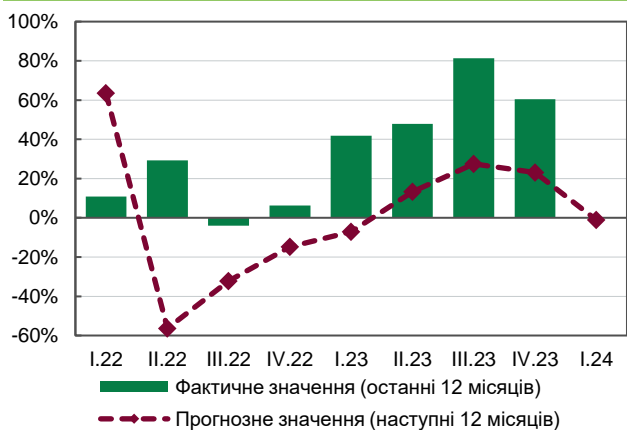
* Додатний баланс відповідей свідчить про зростання строковості залучених коштів.

Графік 6. Зміна частки фондування в іноземній валюті (баланс відповідей*)

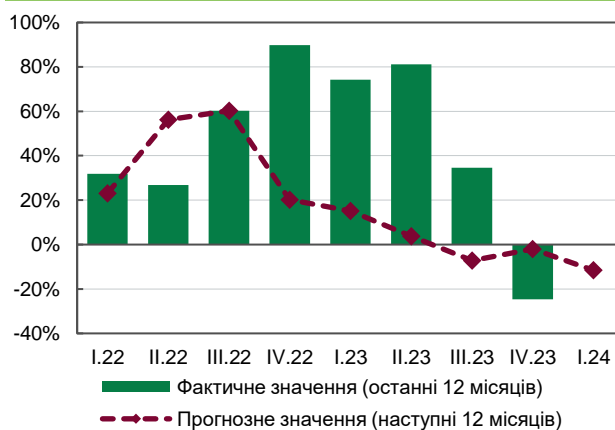
* Додатний баланс відповідей свідчить про зростання частки залучених коштів в іноземній валюті.

Графік 7. Зміна загального обсягу капіталу банків (баланс відповідей*)

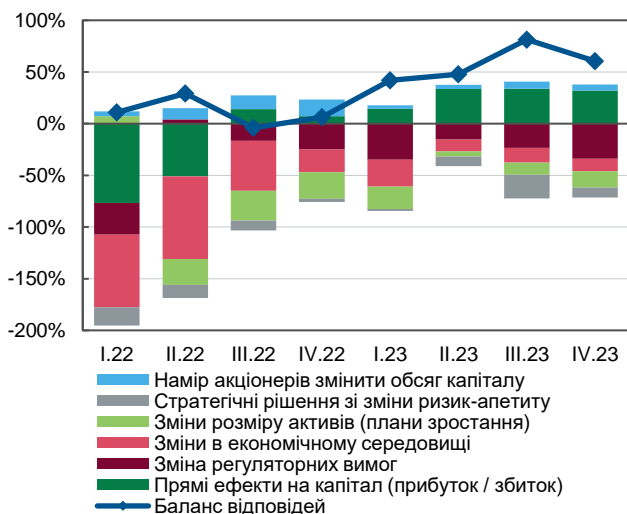
* Додатний баланс відповідей свідчить про збільшення загального обсягу капіталу.

Графік 8. Зміна вартості капіталу банків (баланс відповідей*)

* Додатний баланс відповідей свідчить про збільшення вартості капіталу.

Графік 9. Вплив факторів на зміну обсягу капіталу банків у наступні 12 місяців (баланс відповідей*)

* Додатний баланс відповідей свідчить про позитивний вплив на зміну обсягу капіталу банків.

Лінія – баланс відповідей зміни фактичного обсягу капіталу, стовпчики – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

Додаток. Методологія та результати опитування

Кожен банк-респондент в особі менеджера з управління пасивами заповнював електронну анкету.

Для запитань із відповідями, упорядкованими за шкалою (наприклад, від “суттєво збільшився” до “суттєво зменшився”), розраховано показник “баланс відповідей”.

Запитання анкети стосуються змін за останні три місяці та очікуваних змін протягом наступного за звітним кварталом. Запитання з розділу “Капітал” стосуються змін протягом попередніх 12 місяців до опитування та наступних 12 місяців.

Для розрахунку агрегованого результату за всіма банками кожній відповіді присвоєно оцінку залежно від відповіді респондента і його ваги в загальній вибірці. Оцінки розміщені на шкалі від -1 до +1 залежно від напрямку зміни показника. Відповіді, які свідчать, що показник змінився суттєво, отримують удвічі вищу оцінку, ніж відповіді, що відображають несуттєву зміну. Відповідь

“зріс суттєво” матиме оцінку 1, а відповідь “зріс несуттєво” – оцінку 0.5.

Кожну оцінку зважено на вагу відповідного банку в загальній вибірці залежно від його частки в пасивах або коштах фізичних осіб/суб’єктів господарювання цієї вибірки. Сумарна оцінка за всіма банками становить баланс відповідей, який можна інтерпретувати як різницю між зваженою часткою респондентів, що звітують про збільшення певного показника, та зваженою часткою респондентів, що звітують про зменшення цього показника. Баланс відповідей може набувати значень у діапазоні від -100% до +100%. Позитивний баланс відповідей свідчить про те, що респонденти в цілому оцінюють/очікують зміну показника (обсягів та вартості фондування/капіталу, строковості запозичень тощо) у бік збільшення/посилення порівняно з попереднім кварталом. Детальнішу інформацію про те, як інтерпретувати баланс відповідей до кожного запитання, наведено в примітках до відповідних графіків.

Таблиця. Результати опитування

Баланс відповідей	2021			2022				2023			
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I. Зобов’язання											
1. Як змінилися обсяги фондування протягом кварталу, що закінчився?											
У цілому	28%	0%	53%	12%	32%	46%	88%	39%	66%	22%	72%
Кошти домогосподарств	47%	-8%	62%	58%	14%	54%	84%	44%	58%	50%	79%
Кошти корпорацій	24%	14%	33%	-27%	40%	34%	88%	50%	71%	16%	45%
Оптове фондування	-2%	13%	0%	-3%	-26%	-11%	-12%	-33%	-9%	0%	27%
2. Як зміняться обсяги фондування в наступному кварталі?											
У цілому	24%	22%	8%	-21%	2%	43%	17%	43%	54%	28%	7%
Кошти домогосподарств	24%	31%	0%	-8%	11%	51%	42%	55%	56%	48%	7%
Кошти корпорацій	2%	18%	18%	-43%	5%	20%	-6%	25%	46%	11%	4%
Оптове фондування	1%	5%	-2%	39%	-10%	-13%	-28%	-3%	-14%	2%	-7%
3. Як у середньому змінилася вартість фондування протягом кварталу, що закінчився?											
У цілому	-26%	1%	7%	15%	31%	39%	44%	49%	48%	-8%	-12%
Кошти домогосподарств	-35%	-23%	-15%	-19%	0%	9%	33%	51%	59%	18%	2%
Кошти корпорацій	-16%	18%	26%	7%	40%	62%	35%	46%	29%	-4%	-31%
Оптове фондування	14%	12%	12%	30%	47%	16%	21%	-4%	5%	-7%	5%
4. Як зміниться вартість фондування в наступному кварталі?											
У цілому	-7%	22%	16%	11%	70%	48%	43%	46%	10%	-28%	-17%
Кошти домогосподарств	-20%	-1%	3%	-17%	62%	50%	53%	65%	38%	-11%	-5%
Кошти корпорацій	-1%	23%	16%	9%	64%	51%	27%	26%	-15%	-39%	-28%
Оптове фондування	11%	5%	10%	22%	27%	10%	8%	9%	8%	0%	-2%
5. Як зазначені фактори вплинули на обсяг залучених коштів домогосподарств протягом кварталу, що закінчився?											
Фактори попиту з боку банку											
Рівень відсоткових ставок порівняно з іншими видами фондування	4%	-17%	-30%	2%	-6%	29%	74%	65%	73%	67%	37%
Намір змінити частку ринку	19%	8%	7%	3%	3%	10%	12%	2%	5%	5%	2%
Регуляторні вимоги	2%	0%	4%	44%	37%	47%	39%	48%	61%	54%	41%
Намір змінити структуру фондування	29%	9%	-6%	7%	4%	18%	16%	18%	15%	20%	3%
Фактори пропозиції з боку вкладників											
Зміна депозитів домогосподарств, що не пов’язана з діями банку	22%	-5%	14%	29%	12%	-25%	72%	12%	17%	19%	21%

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
6. Як зазначені фактори вплинули на обсяг залучених коштів корпорацій протягом кварталу, що закінчився?												
Фактори попиту з боку банку												
Рівень відсоткових ставок порівняно з іншими видами фондування	5%	18%	2%	15%	8%	43%	38%	34%	54%	32%	13%	
Намір змінити частку ринку	13%	8%	4%	0%	3%	4%	7%	3%	7%	7%	-1%	
Регуляторні вимоги	7%	0%	6%	29%	15%	20%	24%	36%	25%	-1%	16%	
Намір змінити структуру фондування	11%	-5%	-10%	0%	5%	23%	17%	27%	27%	22%	7%	
Фактори пропозиції з боку вкладників												
Зміна депозитів корпорацій, що не пов'язана з діями банку	26%	17%	12%	-19%	18%	19%	53%	34%	40%	25%	30%	
7. Як змінилася частка фондування в іноземній валюті в кварталі, що закінчився?												
У цілому	-28%	-10%	-29%	-29%	-15%	20%	9%	1%	-42%	-39%	-28%	
8. Як зміниться частка фондування в іноземній валюті в наступному кварталі?												
У цілому	-38%	-31%	-32%	-39%	-33%	-18%	2%	-2%	-39%	-21%	-24%	
9. Як змінилася строковість фондування, залученого в кварталі, що закінчився, порівняно з попереднім?												
У цілому	-12%	-11%	1%	-42%	-58%	-13%	-14%	19%	34%	1%	-9%	
10. Як зміниться строковість фондування протягом наступних 12 місяців?												
У цілому	-10%	3%	-5%	-31%	-35%	-18%	18%	43%	12%	8%	3%	
11. Які фактори вплинули на плани залучення оптового фондування в майбутньому?												
Фактори попиту з боку банку												
Намір збільшити обсяг балансу банку	34%	49%	51%	40%	1%	3%	5%	5%	14%	2%	3%	
Намір узгодити строковість активів та зобов'язань	64%	50%	63%	51%	-7%	4%	19%	34%	47%	22%	15%	
Зміна вартості (% ставки)	17%	35%	0%	-11%	-19%	-1%	-26%	-25%	-68%	10%	-23%	
Нецінові фактори	24%	19%	21%	21%	-3%	2%	31%	30%	85%	28%	26%	
Регуляторні вимоги	28%	44%	42%	22%	22%	2%	2%	31%	10%	7%	0%	
Фактори пропозиції з боку вкладників												
Заінтересованість інвесторів	23%	42%	42%	15%	-11%	2%	15%	31%	81%	30%	25%	
II. Капітал												
12. Як змінився загальний обсяг капіталу протягом останніх 12 місяців?												
У цілому	8%	45%	72%	11%	29%	-4%	6%	42%	48%	81%	60%	
13. Як зміниться загальний обсяг капіталу в наступні 12 місяців?												
У цілому	58%	60%	63%	-56%	-32%	-15%	-7%	13%	27%	23%	-1%	
14. Як змінилася вартість капіталу протягом останніх 12 місяців?												
У цілому	-8%	29%	33%	32%	27%	60%	90%	74%	81%	35%	-25%	
15. Як зміниться вартість капіталу в наступні 12 місяців?												
У цілому	-8%	-27%	23%	56%	60%	20%	15%	4%	-7%	-2%	-12%	
16. Які фактори вплинуть на зміну обсягу капіталу в наступні 12 місяців?												
Прямі ефекти на капітал (прибуток/збиток)	64%	71%	73%	-77%	-51%	14%	7%	14%	33%	34%	32%	
Зміна регуляторних вимог	-44%	-53%	-32%	-31%	4%	-17%	-25%	-35%	-15%	-23%	-34%	
Фактори попиту на капітал з боку банку												
Зміни в економічному середовищі	-14%	-10%	-1%	-70%	-80%	-49%	-22%	-26%	-11%	-14%	-12%	
Стратегічні рішення зі зміни ризик-апетиту	6%	10%	10%	-18%	-13%	-10%	-3%	-2%	-9%	-23%	-9%	
Зміни розміру активів (плани зростання)	29%	19%	38%	7%	-25%	-29%	-26%	-22%	-5%	-12%	-16%	
Фактори пропозиції капіталу з боку інвесторів												
Намір акціонерів змінити обсяг капіталу	12%	9%	7%	5%	11%	13%	16%	3%	4%	7%	6%	

Інформація про опитування

Національний банк України високо цінує участь банків в опитуванні в умовах воєнного стану.

3 липня 2021 року Національний банк України запровадив щоквартальне опитування банків про фондування. Основна мета – поглибити розуміння динаміки обсягів, структури та вартості зобов'язань і капіталу банків. Звіт охоплює узагальнені оцінки та очікування респондентів про обсяги, вартість, строковість різних видів зобов'язань і капіталу банків, а також чинників, що впливали на ці показники.

Звіт містить оцінки стану банківського фондування в IV кварталі 2023 року та очікувань на I квартал 2024 року. Узагальнені оцінки змін показників капіталу банків зазначено за останні 12 місяців та містять очікування на наступні 12 місяців, тобто I–IV квартали 2024 року. Опитування проводилося із 15 грудня 2023 року до 12 січня 2024 року серед менеджерів банків, відповідальних за управління пасивами. Відповіді надали 26 фінансових установ, їхня частка в загальному обсязі активів банківської системи становить 96%. Результати опитування відображають думку респондентів і не є оцінками чи прогнозами Національного банку України.

Опитування про банківське фондування стосовно очікувань у II кварталі буде опубліковане в квітні 2024 року.